

PAPIER

Predstaviť si, koľko papiera sa na Slovensku ročne spotrebuje a smeruje do kontajnera, nie je ľahké. Ide totiž približne o 500-tisíc ton, čo je na jedného obyvateľa takmer 90 kg. S rastom životnej úrovne jeho spotreba – podobne ako v iných štátoch sveta – bude rásť. Veď papier potrebujeme všade – v škole, v kanceláriách, v obchodoch, pri preprave tovaru, v domácnostiach a pod. Na skládku by však nemal smerovať, lebo sa dá zhodnotiť a vyrobiť z neho iný výrobok. Napríklad hygienické vreckovky, toaletný papier, obálky a pod.

Ako sa papier zhodnocuje?

Ručnú výrobu papiera si možno vyskúšať napríklad v rámci výtvarných krúžkov alebo na hodinách pracovného vyučovania. Papier sa najskôr rozvlákni a pridajú sa určité prísady. Rozmiešaním s vodou vznikne kašovitá zmes, ktorá sa nanesie na sito. Nechá sa preschnúť a potom sa už vyklopí hotový papier. Podobný, i keď oveľa zložitejší, je princíp výroby papiera vo veľkých podnikoch. No najskôr ho treba vyzbierať. V kontajneroch vyseparovaný papier smeruje do zberných dvorov. Odtiaľ jeho cesta vedie do triediacich a lisovacích závodov, alebo sa rovno zlisuje do veľkých balíkov a odvezie k spracovateľovi. Medzi najvýznamnejších spracovateľov zberného papiera patrí SHP Harmanec a Metsä Tissue Žilina. Tam sa vysype na triediacu linku, zbaví hrubých nečistôt a potom sa rozvláknuje vo vode, čistí od rôznych prímiesí a vznikne tzv. vodolátka, ktorá sa ešte dočistí až nakoniec táto zmes ide do papierového stroja. Výsledkom zložitého technologického procesu je veľký kotúč papiera, z ktorého sa po rozrezaní na menšie kotúče na spracovateľských strojoch vyrobia napríklad kuchynské utierky alebo toaletný papier.

Aj keď má zber starého papiera a skla na Slovensku najstaršie korene, viditeľne sa separácia rozvinula až v ostatných rokoch. A to najmä vďaka existencii Recyklačného fondu. Ten podporil nielen modernizáciu a rozšírenie kapacít zariadení na spracovanie starého papiera, ale aj vybudovanie spomenutých triediacich závodov a rozvoj separácie zberového papiera v mestách a obciach. Výsledkom je výrazný pokles dovezeného zberového papiera. Kým ešte v rokoch 2001, 2002 sa viac ako 50% potrieb zberového papiera na Slovensko dovážalo zo zahraničia, v súčasnosti už vyše 80 % z potrieb spracovateľov tvorí domáci zber papiera.

Vedeli ste, že:

- Použitím zberového papiera pri výrobe 1 tony papiera sa ušetrí cca 17 stromov.
- Z recyklovaného papiera sa vyrába napr. puzzle.
- 30 kusov časopisov, alebo novín sa zmení na krabicu od papiera.

Čo patrí do zbernej nádoby na papier, ktorá býva obyčajne modrá?

Patrí sem:

- noviny, časopisy, katalógy, kartóny a krabice, knihy, zošity.

Nepatrí sem:

- tetrapakové obaly, použité hygienické vreckovky, znečistený papier olejovými ropnými a živočíšnymi látkami (obväzy, hygienické vložky, použité plienky), fólie a celofán.

SKLO

Každý z nás by chcel pre seba a svojich blízkych to najlepšie – zdravie a bezpečnosť. Sklo je jeden z najstarších obalových materiálov a ľudstvo ho využívalo od nepamäti. Na starom kontinente začali s jeho výrobou na ostrove Murano pri Benátkach a odtiaľ sa jeho výroba rozšírila aj na Slovensko. Sklo je pritom jediný obalový materiál, ktorý sa dá 100 % recyklovať prakticky donekonečna. Recyklácia skla má priaznivý vplyv na životné prostredie. Nie je totiž potrebné spracovávať toľko prírodných surovín – sódy, vápenca a piesku – ako pri výrobe čistého skla. Ak sa do sklárskej vsádzky pridá 10 % črepov, usporí sa okolo 2,5 % energie, ktorej výrobe sa vo veľkej miere podieľa na tvorbe skleníkových plynov. Keďže množstvá spotrebovaných obalov zo skla sú naozaj veľké, jeho separácia a recyklácia majú obrovský prínos aj v tom, že redukovávajú rozsah sklenených obalov na skládkach.

Jediným recyklátorom odpadového skla na Slovensku je Vetropak Nemšová, s.r.o., ktorá ho používa pri výrobe nových sklenených obalov. Sklo sa najprv pozbiera, privezie do podniku, kde sa vytriedi na biele, zelene a zbaví sa rôznych prímiesí a nečistôt. Potom sa črepy upravujú na požadovanú zrnitosť, vážia sa a zmiešajú s ďalšími surovinami, s ktorých sa vyrába sklo. V peci sa staré sklo roztaví a žeravá tavenina sa tvaruje na automatických strojoch na nový sklenený obal. Ten sa ochladí, upraví sa povrch a nasleduje kontrola, či nový výrobok spĺňa všetky požadované parametre.

Vedeli ste, že:

- Recyklovaním iba jednej fľaše ušetríte energiu potrebnú na chod vašej práčky po dobu 10 minút, alebo energia potrebná na chod počítača po dobu 25 minút.
- Opätovné roztavenie skla si vyžaduje 40 menej energie ako výroba zo surovín.
- Zhodnotením 1 t odpadového skla ušetríme až 400 kilogramov emisií oxidu uhličitého.
- Zaváraninový pohár vrhnutý do zbernej nádoby na sklenené obaly sa do regálu predajne môže vrátiť v priebehu 70 dní.
- Sklo je jediný jednovrstvový obal, ktorý nevyžaduje žiadne ďalšie vrstvy na ochranu potravín a nápojov.
- 15 ks sklenených fliaši sa zmení na akvárium.

Čo patrí do zbernej nádoby na sklo, ktorá býva obyčajne zelená?

Patrí sem:

- biele a farebné sklo, sklenené črepy, okenné sklo, čisté fľaše od alko a nealko nápojov, potravín kozmetiky, poháre od rýb, zeleniny, ovocia, poháre na pitie, tabuľové sklo bez kovovej výplne

Nepatrí sem:

- plexisklo, zrkadlá, keramika a porcelán, TV obrazovky, žiarovky a žiarivky, sklo s kovovou výplňou, lepené sklo.

PLASTY

S používaním plastových obalov sa stretávame doslova na každom kroku. Skoro každý výrobok obsahuje buď úplne, alebo čiastočne plastový obal, ktorý sa stáva odpadom.

Nastal čas, kedy môžeme prispieť k ochrane zdravia a čistote životného prostredia. Zodpovedným prístupom k separácii plastových obalov zabránime negatívnym aj estetickým vplyvom na životné prostredie, ktorého súčasťou sme všetci.

Plasty tvoria 7% hmotnosti v celkovom množstve komunálneho odpadu. Keď zoberieme do úvahy celkové množstvo produkovaných odpadov (vrátane priemyselných a nebezpečných), tak nám vyjde produkcia plastov 280kg/obyv. SR/rok a to napriek tomu, že plasty majú pri veľkom objeme relatívne malú hmotnosť.

Plasty sa v spracovateľských firmách triedia na dotried'ovacích linkách – vytriedia sa z nich zložky odpadu, ktoré do triedených plastov nepatria alebo sú znečistené. Od spracovateľa resp. spôsobu spracovania závisí vytriedenie na jednotlivé druhy. Vytriedené plasty sa pripravujú na ďalšie spracovanie.

Z plastov sa vyrábajú rôzne drte, ktoré sa využívajú pri výrobe nových produktov – roztavením sa upravujú ako druhotná surovina v podobe drtí či granúl pre konkrétny výrobok.

Vedeli ste, že:

- Rozklad plastov v prírode trvá niekoľko desiatok rokov
- Z celkového množstva 3,6 milióna ton PVC odpadov vznikajúcich v Európe je recyklovaných len 100 000 ton, čo predstavuje 2,7 %
- Plasty nie je z hľadiska spracovania nutné umývať - spracovateľom odpadu na tento účel slúžia priemyselné práčky plastov, cez ktoré vytriedené plasty pôjdu aj keď už budú „v malom“ umyté - šetríme tým vodu a energiu.
- Plasty tiež nie je nutné triediť, plasty sa priemyselne triedia na triedičkách.
- Dôležité však je, aby sme čo najviac zmenšili objem plastov – napr. stlačením „populárnych“ PET fliaš.
- Konkrétne z PET fliaš nie je nutné oddeľovať etikety a uzávery – tieto sa po rozdrvení oddelia v priemyselnej práčke plastov.
- 30 vyzbieraných plastových fliaš je potrebných na výrobu jednej fleecovej bundy
- Zo 150 vyzbieraných plastových fliaš môže byť jeden koberec
- z nápojových kartónov sa stávajú darčekové tašky
- z nápojových kartónov sa stanú kuchynské papierové utierky
- rozdrvený a zlisovaný materiál viacvrstvových kombinovaných materiálov (tetrapakov) sa používa v stavebníctve ako izolačný materiál
- v súčasnosti sa zhodnocuje len cca 1,5 % odpadov z viacvrstvových kombinovaných materiálov

Čo patrí do zbernej nádoby na plasty, ktorá býva obyčajne žltá?

Patrí sem:

- PE (polyetylén) – LDPE a HDPE (light/high density PE – PE s nízkou/vysokou hustotou): číre a farebné fólie, tašky, vrecká, vedrá a fľaštičky od kozmetických a čistiacich prípravkov, vrecká od mlieka, prepravky fliaš; PET (polyetyléntereftalát): fľaše od nápojov, sirupov, rastlinných olejov; PP (polypropylén): obaly od sladkostí, tégličky od jogurtov a rôzne plastové nádoby a hračky; PS (polystyrén): penový polystyrén, pohárik z automatov a iné plastové nádoby; PVC (polyvinylchlorid): vodoinštalčné a elektroinštalčné rúrky, obaly kozmetických výrobkov, plastové okná a nábytok a pod., viacvrstvové obaly – tetrapacky, kovy (železo, hliník a pod.).

Nepatrí sem:

- znečistené obaly (chemikáliami či olejmi), hrubo znečistené plasty (zeminou, farbami, potravinami), podlahové krytiny, guma, molitan a pod.

Staré pneumatiky nepatria do stojísk ani na zberný dvor.

Na základe nového zákona č. 79/2015 o dopadoch od januára 2016 pneumatiky nespádajú pod komunálny odpad. V poslednom čase sa však rozšírilo, že občania odkladajú resp. sa zbavujú týchto pneumatík tak, že ich ukladajú do, alebo k stojiskám na komunálny odpad. Taktiež ani zberné dvory nesmú odoberať resp. prevziať staré pneumatiky. Zákon hovorí, že konečný užívateľ je povinný pneumatiku, ktorú chce vyhodiť odovzdať distribútorovi pneumatík (autoservisy, pneuservisy a predajné miesta pneumatík) a ten je povinný ju odoberať bezplatne.

Za drobný stavebný odpad dovezený na zberný dvor zaplatíme

Jednou zo zmien nového zákona o odpadoch je aj platenie poplatku za drobný stavebný odpad. Za kilogram drobného stavebného odpadu dovezeného na zberný dvor Vranovčania zaplatia 0,050 eura.

Nový zákon o odpadoch, ktorý je účinný od 1. januára 2016, určil povinnosť obciam zaviesť množstvový zber drobného stavebného odpadu. Mesto Vranov nad Topľou sa rozhodlo inak aj preto, že zákonná povinnosť sa netýka všetkých občanov, ale len tých, ktorí prerábajú byt alebo dom. Sadzba poplatku v našom meste je ovplyvnená aj faktom, že mesto nemá skládku odpadu. Ten sa musí odviezť na najbližšie skládky niekoľko desiatok kilometrov. Výška poplatku teda zohľadňuje reálne náklady mesta na likvidáciu drobného stavebného odpadu.

ČO JE DROBNÝ STAVEBNÝ ODPAD ?

Ide o odpad z bežných udržiavacích prác vykonávaných fyzickou osobu alebo pre fyzickú osobu. Sú to práce, na ktoré sa nevyžaduje ohlásenie, napr. maliarske, natieračské práce, opravy fasád, výmena obkladu, dlažby a podobne. Zvyčajne ide o množstvo od 400 kg do 1 tony odpadu. Pri vyššej váhe už nejde o drobný stavebný odpad, ale o stavebný odpad a postarať sa oň musí stavebník.

Pôvodný systém bol nespravodlivý voči tým, ktorí za celý život nič neprerábali a museli svojimi poplatkami a daňami prispievať za ľudí, ktorí drobný stavebný odpad vyprodukovali.

KOLKO A KDE TREBA ZAPLATIŤ

Vranovčania doteraz mohli bezplatne odovzdať v zbernom dvore na Toplianskej ulici jeden meter kubický drobného stavebného odpadu za rok.

Mesto zakúpilo a nainštalovali na zbernom dvore mostovú váhu, ktorá slúži aj na váženie drobného stavebného odpadu. Drobný stavebný odpad privezený na zberný dvor odvážia a občan zaň zaplatí priamo na mieste. Platiť je možné len v hotovosti, pričom občan dostane doklad o úhrade poplatku.

Drobný stavebný odpad je v zberných dvoroch odoberaný v čase od 6:30 do 14:30 hod. Ostatné komodity komunálneho odpadu je možné odovzdať v čase od 6:30 do 14:30 hod. bezplatne, tak ako doteraz.

ZA VYTVÁRANIE ČIERNYH SKLÁDOK HROZÍ POKUTA

V meste Vranov nad Topľou je zakázané ukladať drobný stavebný odpad do nádob na komunálny Odpad alebo na iné miesto, než je určené na jeho uloženie. Pôvodca nelegálnej skládky berie na seba povinnosť ju odstrániť a musí počítat' s pokutou do výšky 1500 eur.